

Головне територіальне управління юстиції в
Івано-Франківській області

*МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК НА ТЕМУ:*

**«Права та обов'язки пацієнта за
законодавством України»**

**ГОЛОВНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ЮСТИЦІЇ
В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**«Права та обов'язки пацієнта за
законодавством України»**

ПІДГОТОВЛЕНО:

головним спеціалістом відділу систематизації законодавства, правової роботи та правової освіти управління реєстрації нормативно-правових актів, правової роботи та правової освіти Головного територіального управління юстиції в Івано-Франківській області

Шумською К.І.

Для контактів:

Головне територіальне управління юстиції в Івано-Франківській області
вул. Грюнвальдська, 11, м. Івано-Франківськ, 76018,
тел. 53-76-50,
e-mail: info@if.minjust.gov.ua

Нормативно-правові акти, якими, зокрема, врегульовані права та обов'язки пацієнта:

- ⇒ Конституція України;
- ⇒ Цивільний кодекс України ;
- ⇒ Закон України "Основи законодавства України про охорону здоров'я".

Право на охорону здоров'я та якісну медичну допомогу

Статтею 49 Конституції України визначено, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.

Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно і мережа таких закладів не може бути скорочена.

Кожний громадянин України має право на охорону здоров'я, що передбачає:

- життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та соціальне обслуговування і забезпечення, який є необхідним для підтримання здоров'я людини;
- безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище;
- санітарно-епідемічне благополуччя території і населеного пункту, де він проживає;
- безпечні і здорові умови праці, навчання, побуту та відпочинку;
- кваліфіковану медичну допомогу, включаючи вільний вибір лікаря, вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій і закладу охорони здоров'я;
- достовірну та своєчасну інформацію про стан свого здоров'я і здоров'я населення, включаючи існуючі і можливі фактори ризику та їх ступінь;
- участь в обговоренні проектів законодавчих актів і внесення пропозицій щодо формування державної політики в сфері охорони здоров'я;
- участь в управлінні охороною здоров'я та проведенні громадської експертизи з цих питань у порядку, передбаченому законодавством;
- можливість об'єднання в громадські організації з метою сприяння охороні здоров'я;
- правовий захист від будь-яких незаконних форм дискримінації, пов'язаних із станом здоров'я;
- відшкодування заподіяної здоров'ю шкоди;
- оскарження неправомірних рішень і дій працівників, закладів та органів охорони здоров'я;
- можливість проведення незалежної медичної експертизи у разі незгоди громадянина з висновками державної медичної експертизи, застосування до нього заходів примусового лікування та в інших випадках, коли діями працівників

охорони здоров'я можуть бути ущемлені загально визнані права людини і громадянина;

- право пацієнта, який перебуває на стаціонарному лікуванні в закладі охорони здоров'я, на допуск до нього інших медичних працівників, членів сім'ї, опікуна, піклувальника, нотаріуса та адвоката, а також священнослужителя для відправлення богослужіння та релігійного обряду.

Законами України можуть бути визначені й інші права громадян у сфері охорони здоров'я.

Кожна людина має право на надання їй якісної медичної допомоги..

Право на медичну інформацію

Пацієнт, який досяг повноліття, має право на достовірну і повну інформацію про стан свого здоров'я, у тому числі на ознайомлення з відповідними медичними документами, що стосуються його здоров'я. Також, батьки (усиновлювачі), опікун, піклувальник мають право на інформацію про стан здоров'я своєї дитини чи підопічного.

В свою чергу медичний працівник зобов'язаний надати пацієнтові в доступній формі інформацію про стан його здоров'я, мету проведення запропонованих досліджень і лікувальних заходів, прогноз можливого розвитку захворювання, у тому числі наявність ризику для життя і здоров'я.

Однак, медичні працівники мають право дати неповну інформацію про стан здоров'я пацієнта або обмежити можливість ознайомлення з окремими медичними документами, якщо інформація про хворобу може погіршити стан його здоров'я або погіршити стан здоров'я її батьків (усиновлювачів), опікуна чи піклувальника, зашкодити процесові лікування.

У разі смерті фізичної особи члени її сім'ї або інші фізичні особи, уповноважені ними, мають право бути присутніми при дослідженні причин її смерті та ознайомитись із висновками щодо причин смерті, а також право на оскарження цих висновків до суду.

Право на згоду на медичне втручання та право на відмову від медичного втручання

Надання медичної допомоги особі, яка досягла чотирнадцяти років, провадиться за її згодою. Має право відмовитися від лікування повнолітня дієздатна фізична особа, яка усвідомлює значення своїх дій і може ними керувати.

Однак, у невідкладних випадках, за наявності реальної загрози життю людини та за умови неможливості отримання з об'єктивних причин згоди на таке втручання від самого пацієнта чи його законних представників, медична допомога надається без їх згоди.

Якщо відсутність згоди може призвести до тяжких для пацієнта наслідків, лікар зобов'язаний йому це пояснити. Якщо пацієнт надалі наполягає на відмові від лікування, то лікар має право взяти від нього письмове підтвердження, а при

неможливості його одержання - засвідчити відмову відповідним актом у присутності свідків.

Якщо відмову дає законний представник пацієнта і вона може мати для пацієнта тяжкі наслідки, лікар зобов'язаний повідомити про цей факт органи опіки і піклування.

Право на свободу вибору в галузі охорони здоров'я, а саме:

- 1) право на вільний вибір лікаря;
- 2) право на вибір методів лікування відповідно до рекомендацій лікаря;
- 3) право на вибір закладу охорони здоров'я;
- 4) право на заміну лікаря;
- 5) право на лікування за кордоном у разі неможливості надання такої допомоги у закладах охорони здоров'я України

Право на медичну таємницю

Фізична особа має право на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при її медичному обстеженні.

Забороняється вимагати та подавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування пацієнта.

Медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків.

При використанні інформації, що становить лікарську таємницю, в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, в тому числі у випадках її публікації у спеціальній літературі, повинна бути забезпечена анонімність пацієнта.

Право на безпечну медичну допомогу

Медичне втручання (застосування методів діагностики, профілактики або лікування, пов'язаних із впливом на організм людини) допускається лише в тому разі, коли воно не може завдати шкоди здоров'ю пацієнта.

Медичне втручання, пов'язане з ризиком для здоров'я пацієнта, допускається як виняток в умовах гострої потреби, коли можлива шкода від застосування методів діагностики, профілактики або лікування є меншою, ніж та, що очікується в разі відмови від втручання, а усунення небезпеки для здоров'я пацієнта іншими методами неможливе.

Ризиковані методи діагностики, профілактики або лікування визнаються допустимими, якщо вони відповідають сучасним науково обґрунтованим вимогам, спрямовані на відвернення реальної загрози життю та здоров'ю пацієнта, застосовуються за згодою інформованого про їх можливі шкідливі наслідки

пацієнта, а лікар вживає всіх належних у таких випадках заходів для відвернення шкоди життю та здоров'ю пацієнта.

У медичній практиці застосовуються методи профілактики, діагностики, лікування, реабілітації та лікарські засоби, дозволені до застосування центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Нові методи профілактики, діагностики, лікування, реабілітації та лікарські засоби, які знаходяться на розгляді в установленому порядку, але ще не допущені до застосування, можуть використовуватися в інтересах вилікування особи лише після отримання її письмової згоди. Щодо особи віком до 14 років (малолітньої особи) зазначені методи та засоби можуть використовуватися за наявності письмової згоди її батьків або інших законних представників, а щодо особи віком від 14 до 18 років - за її письмовою згодою та письмовою згодою її батьків або інших законних представників; щодо особи, цивільна дієздатність якої обмежується, - за її письмовою згодою та письмовою згодою її піклувальників; щодо особи, визнаної у встановленому законом порядку недієздатною, - за письмовою згодою її законного представника.

При отриманні такої згоди пацієнтові та (або) його законному представнику повинна бути надана інформація про цілі, методи, побічні ефекти, можливий ризик та очікувані результати.

Право на інновації, а саме:

- 1) право на медико-біологічний експеримент;
- 2) право на репродуктивні технології;
- 3) право на донорство;
- 4) право на терапевтичне клонування;
- 5) право на корекцію (зміну) статі.

Право на оскарження неправомірних рішень і дій працівників, закладів та органів охорони здоров'я

Конституцією України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Також, усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк.

Особи, винні у порушенні законодавства про охорону здоров'я, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законодавством.

Право на відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю

Пункт «і» ст. 6 Основ законодавства України про охорону здоров'я громадян передбачає право на відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю, яка може бути двох видів: матеріальна і моральна.

Згідно ст. 22 Цивільного кодексу України особа має право на відшкодування завданих їй збитків. Збитками є:

1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також втрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки);

2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушено (упущена вигода).

Згідно ст. 23 Цивільного кодексу України особі гарантується право на відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав. Моральна шкода полягає у:

1) фізичному болю і стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;

2) душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів або у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна;

3) приниженні честі, гідності, а також ділової репутації фізичної чи юридичної особи.

Моральна шкода відшкодовується грошми, іншим майном або в інший спосіб. Розмір грошового відшкодування моральної шкоди визначається судом залежно від характеру правопорушення, глибини фізичних та душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого або позбавлення його можливості їх реалізації, ступеня вини особи, яка завдала моральної шкоди, якщо вина є підставою для відшкодування, а також з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення. При визначенні розміру відшкодування враховуються вимоги розумності і справедливості.

Згідно *Методичних рекомендацій щодо відшкодування моральної шкоди, затверджених Листом Міністерства юстиції України від 13 травня 2004 року*, враховується стан здоров'я потерпілого, тяжкість вимушених змін у його життєвих і виробничих стосунках, ступінь зниження престижу, ділової репутації, час та зусилля, необхідні для відновлення попереднього стану.

Обов'язками пацієнтів є:

- піклуватися про своє здоров'я та дітей, не шкодити здоров'ю інших громадян;
- проходити профілактичні медичні огляди і робити щеплення;
- надавати невідкладну допомогу іншим громадянам, які знаходяться в небезпечному для життя і здоров'я стані;
- виконувати медичні приписи та правила внутрішнього трудового розпорядку закладу охорони здоров'я.